

פרוטרקורל סס' 30/ד

מישיבה של ועדת החינוך והתרבות, שהתקיימה ביום ג', ט' ביבט, תשט"ו - 1.2.55 בשעה 18.10.

נכחיה:

- חברי הוועדה:
 - א. פרסיץ - היו"ר
 - ב. גריידי
 - ג. כפריח
 - ד. נצר
 - ה. סטילנסקי
 - ו. רוזנברג
 - ז. רזיאל-נאור

פוזמנים:

- ד"ר אבידור - מנהל כללי של משרד החינוך והתרבות
- מר שריד - סגן מנהל כללי של משרד החינוך
- מר בן-אור - סגן מנהל כללי של משרד החינוך
- מר סלפון - מנהל המחלקה לחינוך ערבי, ס. החינוך

נעדרו:

- א. אים
- ב. אונא
- ג. בן-יעקב
- ד. ברטן
- ה. כהנא
- ו. כלפון
- ז. כצנלסון
- ח. צברי

סקירה על החינוך הערבי.

סדר-היום:

=====

היו"ר א. פרסיץ:

אני פותחת את הישיבה. אנקש את מר סלפון לספור לנו סקירה על החינוך

במסגרת הערבי.

מר סלפון:

כיום ישנם במדינה 112 בתי-ספר יסודיים לילדים ערבים, מהם 13 בערים, כולל 5 בתי-ספר בנצרת בלבד. מספר גני הילדים במסגרת הערבי מגיע כיום ל-78. לפני שנתיים היה מספר הגנים 109, אך עם היינו במסאטוס הגנים ירדו. ספרם ל-78. עד לפני שנתיים בכל מקום בו היה בית-ספר יסודי היתה קיימת גם כיתה גן. אני מוכרח לציין, כי דווקא העיריות והרשויות המקומיות לא פתחו הנה את הגנים או איחרו בפתיחתם, וזה למרות כל מאמציהם ולחציהם על משרד הפנים, אשר מצדו לחץ על הרשויות המקומיות. אולם ברוב הכפרים בהם נהוגה אגדת החינוך נפתחו הגנים בסופו.

בכל בתי-הספר היסודיים הערביים לומדים 23,262 תלמידים, מזה כ-16,700 בנים וכ-6,550 בנות.

בכל הגנים הקיימים במסגרת הערבי לומדים 1,600 ילדים, מזה 1,024 בנים ו-577 בנות. זאת אומרת שיסנם הורים המסרבים לשלוח למסגרות החינוך אפילו את הבנות הקטנות בגיל חמש.

טר סלומון:

קיימים 6 בתי-ספר תיכוניים ערביים, שהם

רק 5 תלמידים הכוללים גם כיתה י"ב.

אשתקד ניגש לבחינות הבגרות המחזור הראשון של תלמידי בתי-הספר הערביים
וט-136 תלמידי שניגשו לבחינות עברו בהצלחה מלאה רק 12. היתר נכסלו בעיקר
באנגלית ובפיזיקה.

ב-6 בתי-הספר התיכוניים ישנן 27 כיתות.

בתי-הספר נמצאים בטקסות הבאים: בגליל - בנצרת, בראמה ובכפר יאסיף;

במזרח - בבקא אל-גרביה, בטייבה ובטירה.

בבית-הספר התיכון בנצרת ישנן כיתות סקבילות:

2 כיתות ט', 2 כיתות י', 2 כיתות י"א, כיתה י"ב אחת.

ב-27 כיתות תיכוניות לומדים 795 תלמידים,

מזה 738 בנים ו-57 בנות.

אני רוצה עוד לציין כי מבין בוגרי כיתות

ח' שסיימו את לימודיהם אשתקד המשיכו ללמוד השנה בבתי-הספר התיכוניים

233 בנים ו-13 בנות. ברור, כי מספר בנות שסיימו את הכיתה ח הוא הרבה

יותר גדול.

בסעה שחילקנו סטיפנדיות לתלמידי בתי-הספר

התיכוניים הערביים, רציתי לתת סטיפנדיות גם לבנות, בהתאם למספר המקובל

בישוב העברי. לאחר שכבר נמצאה בת-הייתל מוכן להעניק לה סטיפנדיה, היא

ויתרה על זכותה ואסרה שאינה מוכנה להסתייך את לימודיה בבית-הספר התיכון.

השנה ניתנו סטיפנדיות ל-40 - 35 תלמידים

חדשים ובסך הכל לומדים בבתי-הספר התיכוניים הערביים 90 סטיפנדיסטים.

מספר הבנות בין אלה הוא מועט ביותר. בסך הכל לומדות בכיתה י"ב השנה

11 בנות.

בסך הכל לומדים בטוסדות החינוך הערביים,

סה"כ ועד כיתה י"ב - 25,658 תלמידים.

חלוקת התלמידים לפי העדות.

בחינוך היסודי, כולל גן-ילדים, לומדים:

18,000 מוסלמים, 4,000 נוצרים בני כמות שונות, 2,700 דרוזים, ו-11

תלמידים בני עדה אחרות, בעיקר בהאיים.

בחינוך התיכון לומדים: 508 מוסלמים,

248 נוצרים בני הכמות השונות, 39 דרוזים. אני רוצה להעיר כאן כי בשנים

האחרונות השתנה היחס המספרי לטובת המוסלמים. לפנים מספר התלמידים המוסלמים

בחינוך התיכון לא עמד בפרופורציה למספר המוסלמים בארץ. כיום ישנם במדינה

כ-120,000 מוסלמים ו-30,000 - 25,000 נוצרים.

כיום ישנם בחינוך הערבי 740 מורים ונגננות,

מזה 298 מוסלמים ו-347 נוצרים. לפני 3 שנים ההבדל בין מספר המורים המוסלמים

והנוצרים היה גדול עוד יותר, אך בינתיים מספר המורים המוסלמים סיימו בתי-ספר

תיכוניים ועמדו בבחינות סלוואים, ולעומת זאת פוטרו מורים נוצריים בלתי-

מוסלמים. אך ישנם עוד קטנים לספק לכל בית-ספר מוסלמי את מספר המורים

המוסלמים הדרוש ועל כן צריך להסגיר שבת-הספר לא יקופחו וכי בכל בית-ספר

יהיה לפחות מורה מוסלמי אחד שיוכל לתת שיעורי דת.

מספר המורים הדרוזים עלה השנה ל-40 מ-26

שהיו אשתקד. אלה ברובם בוגרי בתי-הספר התיכוניים שסיימו את לימודיהם

לפני שנה ואת כולם סידרנו בעבודת הוראה.

כן ישנם גם ערכת החינוך הערבי 55 מורים יהודיים.

לא מעטים מהם מסמסים כמנהלי בתי-ספר, והיתר עובדים באחרות מקצועות שונים,

לאו דווקא מקצועות היהדות. מורים אלה ברובם עולי עירק. מספר המורים היהודיים

במקטור הערבי הגיע לפני שנים מספר עד ל-150 איש, אך בינתיים מספרם פחת.

חלקם עברו למקטור העברי, לאחר שלמדו עברית ולא רצו להמשיך לעבוד במקטור

הערבי, כי עבודה זה לרוב חייבה אותם לגור בכפרים הערביים והקטנה על חיי

המספחה; חלקם פוטרו בגלל חוסר הכשרה פדגוגית מתאימה. כיום נשארו רק

55 מורים סרובים עובדים בבתי-הספר התיכוניים, כי אלה העיקר אנשים בעלי

השכלה גבוהה, בוגרי בתי-ספר גבוהים בעירק.

טר סלטון:

בקיץ איתקד רק 13% מבין 740 המורים בסקטור הערבי היו מוסמכים להוראה. כל השאר היו בלתי-מוסמכים, בדרגות השכלה שונות. היו כ-300 מורים שלא טיטו אפילו 10 כיתות בית-ספר ולפני שנה הצלחנו לפטר כ-270 איש, מתוך ניטוק כי הם היו רק בסטאטוס של כפלאי-מקום. מורים בלתי-מוסמכים שהמשיכו לעבוד עברו בחלקם בחינות מלואים, כפי שעדו זאת גם מורים יהודיים בלתי-מוסמכים. כיום אחוז המורים המוסמכים עלה מ-13% ל-18%, וגם רמתם של המורים הבלתי-מוסמכים היא גבוהה יותר, לאחר שעמדו בבחינות מלואים. כן קיבלנו השנה להוראה 90 מורים חדשים שעמדו איתקד בבחינות בדרות, היינו אלה בוגרי בתי-הספר התיכוניים הערביים.

אין כיום מחסור במורים בסקטור הערבי. כל בתי-ספר מקבל את מספר המורים הדרוש לו, בהתאם לתקן, כפי שנהוג בסקטור העברי. אך טובן שקיים מחסור במורים טובים.

חלוקת בתי-הספר היסודיים ביישובים השונים.
112 בתי-הספר היסודיים נמצאים ב-107 יישובים. בנצרת ישנם 5 בתי-ספר. בתי-ספר אלה מספיקים לענות על צרכי היישוב הערבי, ולמעשה אין כמעט יישוב ערבי שאין בו בית-ספר. ישנם כיום 103 יישובי-קבע של הערבים ו-41 מקומות חניה, הנמצאים בעיקר בנגב ובגליל התחתון. ב-41 מקומות חניה קיימים 15 בתי-ספר יסודיים, זאת אומרת שכ-90 בתי-ספר נמצאים ביישובי-קבע. אין אפשרות לפתוח בית-ספר בכל מקום חניה של בודיים, מפני שאין מס כמעט שום בניינים המתאימים לבית-ספר. בכל זאת קיימים בנגב 5 בתי-ספר לילדי בודיים ו-10 בתי-הספר הנוותרים בהם במקומות חניה, מפוזרים בעטק ובגליל.

לפני יבוע פתחנו בית-ספר חדש בשכט בדואי שפנה אלינו והודיע שיש לו 30 תלמידים בגיל בית-הספר היסודי. לפני שבועות מספר פתחנו בית-ספר בכפר נידח במסולל אשר פנה אלינו. על ק יתכן כי מספר בתי-הספר היסודיים כיום עולה כבר על 112.

בעיית הבניינים לבתי-ספר.

הבניינים בהם שוכנים כיום בתי-הספר הערביים מתחלקים לשני סוגים: א. בניינים שהוקמו במיוחד למטרה זו, הן בתקופת המנדט והן לאחר קום המדינה. ב. בניינים שנבנו תחילה למטרות אחרות אך הולכרו לבתי-ספר, מאחר שהבניינים הקיימים לא יכלו לקלוט את כל הילדים, בעיקר בעקבות חקיקת חוק לימוד חובה, שאנו מגשימים אותו במלואו. החדרים הפרטיים שנשכרו כדי לשכן כיתות בית-ספר הם לרוב מפוזרים על-פני הכפר כולו ודבר זה מקשה מאד הן על הילדים והן על המורים.

בכפר פרדיס, למשל, לא היה קיים בית-ספר בתקופת המנדט והילדים שכפר זה למדו בטנטורה. כאשר הוקם בית-ספר בפרדיס הכיתות היו בתחילה מפוזרות בכוכים. כיום עומד בכפר פרדיס בנין בית-ספר, שהוא באופן יחסי מפואר. הבנין הוקם מכספי הכפר בעזרת הלוואות שניתנו על-ידינו מתקציב הפיתוח.

בכפר טייבה, למשל, היה בתקופת המנדט בית-ספר שמנה 6 כיתות. כיום מונה בית-ספר זה 26 כיתות. טייבה קיבלה הלוואה מאתנו, מפני שישנה במקום מועצה מקומית ליכולת לתת לה הלוואה. בית-הספר בטייבה הוגדל ויש לו צורה נאה מאד.

עיקר הבעיה קיימת באותם המקומות בהם לא היו קיימים בתי-ספר בתקופת המנדט ואשר עד היום אין להם אותו סטאטוס חוקי המאפשר להם לקבל הלוואה מהממשלה. במקומות אלה מצב שיכונם של בתי-ספר אינו מסביע-רצון כלל ועיקר. הכיתות מפוזרות בבתי פרטיים וחדריהם אינם מתאימים משום בחינה למטרה זו.

יש לנו תקציב לבניית בתי-ספר ערביים והיינו יכולים לתת הלוואות לכפרים השונים, אך מבחינה משפטית לא קיים בכפרים אלה כל גוף אשר יכול לקבל את ההלוואה. בעיה זו נידונה כבר בוועדות שונות ויועצים משפטיים מספרדים מהממשלה רבים ישובו על המדוכה, אבל הפתרון לא נמצא עדיין. מצב השיכון הוא באמת חסור, ואיננו יודע איך נוכל לספרו אם לא תמצא הדרך להגשת עזרה לכפרים הערביים. אמנם ישנם כפרים המוצאים את הדרך לקבלת הלוואות, אך מספרם קטן. לכן, כתוצאה מסיבות אלו, שיכון בתי-הספר הערביים איננו מניח את הדעת.

כר שליווין:

עוסדות בפנינו עתה חתי מילדות.

המחשבה היא התקנת תכנית לימודים מולכתית. ייתכן לנו
 כבר יסוד רציני לתכנית זו, היות וסידור עמ' התחלת פעולתה ל בתי-הספר
 הערביים מתחלפו לפל בעיה זו, יכלל אינה פחותה וקלה לפתרון. המאלות
 הקיימות בקשר ע' התקנת תכנית כזאת הן הן הסובכות ביותר. מולט, כאשר
 התחילו להופיע החוברות הראשונות ל תכנית הלימודים הם לכתית, מעל-פיהן
 נבנתה בסופו ל דבר תכנית זו, התחלנו לעבדן לצרכי בתי-הספר הערביים.
 במובני המטרות הוצגנו לאור תכנית לימודים אר שחוט מו יותר פניחה את
 הדעת שבחינת הבעיות ל קיום החדינה ומבחינת ארכיו ל בית-הספר הערבי
 ואשר בהחלט פניחה את הדעת שבחינה פדגוגית. אבל תכנית זו אנה ארעית
 בלבד.

רצונית

עתה, כאשר זכינו לתכנית לימודים מולכתית/עבוד
 בתי-הספר היהודיים, החלנו על-פני תכנית זו להתקין תכנית לימודים מולכתית
 לבתי-הספר הערביים, ואנו עוסקים בזה כרגע.

הבעיות העיקריות בהכנת תכנית זו הן ב-3 מקצועות:
 הוראת הליון הערבית, היא המקצוע המרכזי בחינוכו ל הילד וכוללת את כל
 החומר המרכזי המהווה בעיה דו-צדדית; המקצוע הייני הוא הווימת האיטסוריה,
 כולל היסטוריה ערבית וירמלית; המקצוע השלישי הוא ידיעת הפרץ מו פולדת.
 לפני ילודי יבית-הספר פתרון ארעי לבעיות אלו, ועל-יסוד נסיון זה אנחנו
 מנסים עמסיו לקבוע תכנית לימודים קבועה.

אל נחשוב כי המקצועות ה"בויטרמליים" אינם מהווים
 בעיה. לשלל הוראת היורה אינה כוללת מוטיקה בלבד, הבעיה כאן היא לקבוע
 איזה שירים יש ללמד בבתי-הספר הערביים ודבר זה אינו קל ביותר.
 גם הוראת השיר מציגה בפנינו בעיות, כי שיר
 בכיתות הנמוכות קטור בנושא המרכזי הנלמד, הוא קטור מאגילי ובסועדיים.
 לכל המקצועות הנלמדים בבתי-הספר היהודיים
 יש לכנסו מקורילונט מתאים ביביל בתי-הספר הערביים, והני מקורה יתוך
 שנה זו נסיעים את הכנת התכנית החדישה.

המשימה השניה העוסדת בפנינו היא הכינת סוריים.
 ביטח זה יעלנו כבר לא מעט וערכנו נסיונות רבים.

עד כה קיימנו יבני סביורים, אחד בן 8 חודשים
 והיני כמעט שנתיים. סטינרית אלה קוימו לפני 3 וחצי יבית. זה יביתיים שקיים
 מוסד להחלפות סוריים ערביים איר כבר שמשליו בהוראה. במוסד זה נערכים
 קורסים חלת-חושיים. הסוריים השתלמים במוסד זה עובריה קורס אינטנסיובי
 פדגוגייה, את מקרים בבתי-ספר עבריים לדוגמה ומקבלים הוראה מפקחים
 יהודיים טובים, כן מקבלים סוריה אלה לעוריים באזרחות ישראלית, הוראה
 הליון העברית והשתלמים בספנות היבנות כמו שיר, טבע, מוטיקה וכו'.

עד כה השתלמו בקורסים אלה 330 איש.
 מוסד זה להשתלמות נמצא בישו וקיימת בו פנימיה.
 בכל קורס משתתפים 45 איש ועלי לציין שכמעט בכל קורס משתתפות כ-15 - 10
 מורות מכל העדות.

קורסים אלה נתנו תוצאות יפות מאוד ותדמן הרבה
 להרמת הרמה הפדגוגית בבתי-הספר הערביים.

בסוף יבית הלימודים הקודמת רצינו לוקים מטינד
 דו-שנתי לסוריים ערביים, יוגמת הסטינרית הקיימת בישוב העברי, אשר אליו
 יוכל להתקבל כל בוגר בית-ספר תיכון. מולט נכשלנו בזה, כי הורשמה לא
 נתנה תוצאות. אלה איר סיימו אשתקד את בתי-הספר התלמודיים ידעו כי נקבלם
 להוראה אף ללא הכרה נוספת, וכן לרובם קשה היה לעמוד טוב בהוצאות
 מספיות, סיד לאחד סיום הלימודים התיכוניים. לכן ברשמו לטינד זה רק
 17 איש והחלטנו לא לפתוח אותו במספר כזה של מועסדיים. יתכן שבסוף
 שנת לימודים זה נערוך טוב נסיון דומה ונראה מה תהיינה תוצאות ההרשמה.

בעיה נוספת בקשר להכינת סוריים היא היעוט המורות
 במקטור הערבי. מתוך 740 סוריים רק 222 הן מורות. דוגן הוכשרו על-ידינו
 בשני הסטינרית הראשונים.

טר סלוטון: מיעוט הסורות מהווה בעיה רצינית
 מפני שרוב הסורות הן בנות נצרות, חניכות
 בתי-ספר של מיסיונרים, והן אינן פוכנות להרחיק לכת לכפרים הנידחים,
 אלא רוצות לעבוד בנצרות בלבד. כדי לפתור את בעיית הסורות בכפרים
 הנידחים רכזנו את בנות הכפרים אלה אשר סייעו לפחות 7 כיתות
 עממיות, נתנו להן הדרכה שאמנם בהחלט אינה מניחה את הדעת, ושלהנון
 להוראה בכיתות הנסוכות של בתי-הספר העממיים. זה כטובן רק באותם
 הכפרים שאין אפשרות להביא אליהם סורות טובות יותר.

המחסור בסורות בכפרים הנידחים הביא אותנו
 לחיפוש דרכים לטמ תיקון הטצב ועתה אנו דנים בהצעה לפתוח סמינר סיוחד
 לבנות אשר סייעו 8 כיתות בית-ספר עממי-על-פלי חוק לימוד חובה-וידיעתן
 בעברית פחות או יותר מניחה את הדעת, ולתת להן הכשרה דו-שנתית. השנה
 הראשונה בסמינר תוקדש להקניית השכלה יסודית והשנה השניה תוקדש להכשרה
 פדגוגית. סמינרים כאלה קיימים בכל הארצות הערביות וקוראים להם
 בתי-סדרש לסורות לכיתות הנסוכות. גם בימי המנדט היו סמינרים כאלה,
 אלא שבטשן הזמן הם התפתחו והיו לסמינרים רגילים.
 הבעיה של הליכה לכפרים נידחים קיימת בעיקר
 אצל הסורות; רוב הסורים פוכנים ללכת לכל מקום אליו יללחו.
 אפשר לראול את ה'אלה מדוע זה יש הכרח בהסגאות
 סורות בבתי-הספר הערביים. הניטוק לזה הוא שהורים רבים לא יהיו
 פוכנים לללוח בנות לבית-הספר אם לא תהיינה בו גם סורות. מפקחי המחוזות
 טוענים שאם בכל בית-ספר ערבי לא תהיה לפחות סורה אחת, לא תהיינה בו
 גם בנות.
 אני רוצה לציין כאן שכמעט כל בתי-הספר
 הערביים בסודינת ישראל הם מעורבים, לבנים ולבנות.

בסיכום ברצוני לומר שנראה לנו כי יש צורך
 לפתוח סמינר לסורים שיתקבלו בו בעלי תעודת בגרות ישראל, ונוסף לכך
 יש צורך - לפחות בשלב הראשון - לפתוח סמינר לסורות שיתקבו אליו בנות
 בוגרות בתי-ספר עממיים.

היו"ר ש. פרסיץ:

מה מספר ילדים ערביים בגיל חינוך חובה שישנם
 כיום בסודינת ישראל וכמה מהם ספקדים בבית הספר?

אני רואה כחפורה מאד את בעיית הבנינים לבתי-הספר
 הערביים, ולא רק מפני שחוסר בנינים טתאימים פוגע בעצם האפשרות של מתן
 חינוך סדיר, אלא גם משום שאלה זו עלולה לעורר רגשות מרים בקרב האוכלוסיה
 הערבית, הרואה את ההבדל בין בנינים בכפרים הערבים ובין אלה הקיימים
 ביטובים היהודיים. שמענו כאן שכפרים רבים פוכנים להתחייב לפרעון ההלוואות
 אלא חסר להם הסטאטוס החוקי המאפשר לטמשלה לתת להם הלוואות מהכסף שהוכן
 במיוחד למטרה זו. נשאלת השאלה אם בעיית הסטאטוס החוקי היא באמת סכנול
 שאין להתגבר עליו. אני חושבת שבעיה זו צריכה לכצוא את פתרונה בסהירות
 האפשרית. ניתן לפתור אותה על-ידי הבאת תיקון סתמי לחוק לימוד חובה,
 ואני חושבת שתיקון זה יש להביא לכנסת בהקדם, סבלי להסתין להכנסת תיקונים
 נוספים בחוק זה.

ישאלת הסורים והסדרות לבתי-הספר הערביים היא
 גם כן חפורה ביותר. בזמן המנדט התמדלו להעלות את רמתם, בעוד שכיום סללימים
 אנו עם הנטכחה, והראייה החותכת ביותר היא סטסליסטי. עם הרעיון של פתיחת
 סמינר לסורים אשר סייעו בית-ספר עממי בלבד ואין דורשים מהם תעודת בגרות.
 הרי סצורים אנו לדאוג לכך שהאוכלוסיה הערבית תהיה דומה לנו ברמת השכלתה,
 ודבר זה לא יושג אם לא יהיו סורים בעלי רמה גבוהה.

מה מצב ספרי-הלימוד בבתי-הספר הערביים? על-פי
 גיזה ספרים לופדים סם? האם קיימות בבתי-הספר הערביים ספריות ואם כן -
 מה במצב בהן? האם ציוד בתי-ספר אלה עומד על הגובה?
 האלתי האחרונה היא: האם תוכל ועדת החינוך
 והתרבות לבקר בבתי-הספר הערביים?

או.

ד. כפריה:

האם אפשר לדעת מה אחוז הילדים הערביים
שלמדו במקופת הסנדט ומה אחוז הילדים הלומדים
כיום? מהי מסכורתם של הסורים והטורים הערביים? מה מצבם הסוציאלי
של תלמידי בתי-הספר התיכוניים? האם קיים בבת-הספר אלה שכר-לימוד ואם
כן - מה גבהו? האם ניתן חינוך חקלאי ומקצועי בבת-הספר הערביים?
האם בבת-הספר התיכוניים הערביים ישנם סורים ערביים בעלי השכלה גבוהה
הראויים להטמ בהוראה בחינוך התיכון? מה עושה כושר החינוך כדי לקרב
את התלמידים הערביים לישוב העברי? האם קיימות נקודות-מגע בין תלמידים
ערביים ועבריים?

ז. סטילנסקי:

מה הן התוצאות של הנסיון הראשון לעס היהודי
לספל בתרבות המיעוטים הלוטביים בחוכו, לאחר
שהוא עצמו לא ספג נחת מטיפול אחרים בתרבותו? האם קיימת השפעה תרבותית
הדדית ומה הן תוצאותיה? האם הערבים בבת-הספר שלהם מקבלים את הסרות
של מדינת ישראל בהתנגדות טובעת או בלתי-טובעת או יומם הם משתפים-פעולה
סתוך רצון למצוא דרך סלוחפת? האם לא קיימת בבת-הספר אלה טין הכנעות
חיצונית, אשר למעשה אינה נוגעת לרום דבר בחייהם הפנימיים?
האם קיים בבת-הספר אלה סטען חוסר נפץ העלול להתלקח היום מן היסלים?
האם בהכנת תכניות לימוד לבתי-ספר ערביים נועצים גם בערביים?
האם ייצג ספקחים ערביים ואם כן - האם הם פטיביים או לוקחים חלק
מקטיבי בעיצוב החינוך הערבי במדינת ישראל?

בעיית טהיטנות הסורים הערביים. קיה אמנם
לענות על-כך, אבל בכל/ זאת, מהי דעת המפקחים על בתי-ספר אלה?

בבת-הספר הערביים לומדים בני דתות שונות.
מה היחסים ביניהם וכיצד הם מתמזגים בבית ספר אחד ובכיתה אחת? האם
קיימים פעורי דת נפרדים לבני הדתות הונות? אני חושב ששאלה זו יכולה
לענין אותנו. לא רק מבחינת החינוך הערבי, אלא גם מפני שבסקטור העברי
קיימים בתי-ספר מסוגים שונים, בהתחשב בנעילות הדת, ומענין לדעת כיצד
בעיות אלו נפתרו בבת-הספר הערביים.

כיצד חושבים לפתור את הבעיה של הוראת
המקצועות "הנוערים", יהם: טולדת, גבולות הטולדת, בעיית העם היהודי,
ההיסטוריה שלו וכן ההיסטוריה של העם הערבי?

מי יחבר את ספרי הלימוד הערביים? האם רוצים
לשתף בזה את הערבים עצמם ואם כן - האם ייבם ביניהם מנשים הטובסרים
לעשות זאת?

לאלותי הן כלליות ביותר, אך הן לדעתי חשובות
יותר מהבעיות הטכניות שאפשר למצוא להן פתרון באמצעות חוק.

א. רזיאל-נאור:

האם עדיין משתמשים בבת-הספר הערביים באותם
ספרי-הלימוד שהיו נהוגים בזמן הסנדט?
באיזה אופן משתפקת מדינת ישראל בלימודים בבת-הספר הערביים ומה מקומה בהם?
באיזו כיתה ביעות-רצונה או אי-לביעות-רצונה של האוכלוסייה הערבית בשטחי
החיים השונים משתקפת בבית-הספר? האם מורגשת מצד הילדים הערביים חנופה
או התרפסות, או האם התנהגותם היא טבעית וחפזית בפני הסורים היהודיים?

מה בכלל בתכנית הלימוד הארעית? האם
היתה זו תכנית דקטית של הוראת הלשון או תכנית רחבה יותר של הקניית
מוסגים וערכים? אני שואלת זאת, מפני שטר שלושון אחר כי על-לימוד התכנית
הארעית תוכן עכסיו תכנית לימודים קבועה, במקביל לתכנית הלימודים המסלכתית
בבת-הספר העבריים?

מה הן המסקנות מהנסיון של תכנית הלימודים
הארעית ביחס לדרגות הקוסי ופיתוח שיטה בהוראת מוסיגים וערכים?

או.

ד. נצח:

אני טוֹכַחָה לומר כי הוקטטתי מעוצם המעכה בחינוך הערבי.
 רציתי לדעת מהו אחוז התלמידים הסגיעים עד כיתה ח' ? מה גודל כיתות ז' ו-ח' ביחס לגודל כיתות אחרות? מתי מתחילים להורות בבית-הספר הערבי את הלשון העברית? מה הם החגים שחוגגים אותם התלמידים הערביים? האם קיימות פעולות שסגכתן להביא לידי קירוב לבבות בין בתי-ספר ערביים ועבריים הנמצאים באותה הסביבה?
 ברצוני לציין שכאשר ביקרתי בקייטנה ברמלה בפגשתי עם קבוצת ילדים שלא הייתי יודעת כי ערבים הם, לולא הטבו את תמונת-לבי לכן. הם דיברו עברית יפה והתמזגו לגמרי עם הילדים היהודיים.

הייתי רוצה לסמוע יותר פרטים על בני-הילדים הערביים.

אינני מתרשמת קשות כל-כך מהעובדה שבגלל מחסור בסורות ערביות רוצים להקיש סמינר לגזירות בתי-ספר עממיים. אנוחנו היינו במציאות מסוימת ועלינו להכיר בזה.
 האם ישנה מחשבה של מתן השתלמות לסורים ערביים בסמינרים העבריים הרגילים, במידה שיש לסורים אלה ידיעה מספקת בלשון העברית וכן ידיעות כלליות?
 האם קיימים במקור הערבי בתי-ספר לנוער עובד?

י. ס. רוזנברג:

בראשית דברי הייתי רוצה להביע מסאלה. אני חושב שיש שמענו הרצאה על תכנית הלימודים בבתי-הספר הערביים היה דבר זה פונע הרבה זאלות, ואני חושב שכלאי לסמוע הרצאה בנושא זה.

השאלה העיקרית בקשר לחינוך הערבי היא האם הטינוכרוניזציה בין תרבות ישראל ותרבות ערב. בעיה זו מסובכת גם מפני שתרכוז ערב קטורה באופן אורגני עם דת הטוסלמית ועם המספס הדתי. כיצד נפתרה הוראת התרבות הערבית, בהתחשב עם תלמידים בני דתות אחרות בבית-הספר?

נראה כאן אם מסתמכים עדיין בספרי-הלימוד שהיו נהוגים בזמן הטנדט וכן במאלה השאלה אם ספרי-הלימוד החדשים יכתבו או נכתבו על-ידי הערבים עצמם או על-ידי אחרים.
 היסטוריה היא ענין של הרקפה ועל כן הייתי רוצה לדעת אם עדיין מלמדים בבתי-הספר הערביים את ההיסטוריה הקובעת כי לערבים יש יעוד מסויים בעולם?

אם ייבן סורות אשר קיבלו חינוך דתי-נוצרי, כיצד הן מסתדרות עם תלמידים טוסלמיים? אני חושב שכאן גם קיימת הבעיה לא רק של חוסר רצון מצד סורות אלו לעבוד בכפר נידח, אלא יש גם לקחת בחשבון סורות נוצריה אינה יכולה לעבוד בכפר שתושביו טוסלמיים. אם ישלחו אותה לכפר כזה, יתכן וההורים לא ירצו לשלוח את ילדיהם לבית-הספר.

מה היא הבישה ללימוד האזרחות בבתי-הספר הערביים? האם קיים בכלל לימוד כזה, והוא חסר גם בבתי-הספר העבריים, אבל חשיבותו רבה לאין ערוך בבתי-הספר הערביים?

מה הם האמצעים המשתמשים בהם כדי להכריח את ההורים לשלוח את בנותיהם לבית-הספר?

בבית-ספר ערבי בו לומדים נוצרים וטוסלמים מתעוררת הבעיה מהו היום בו צריך להיות חופש טליטודים? יום שבת הוא שבתון מטעם הטדינה, ועל כן אין ללמוד ביום זה. יום שני הוא חג הטוסלמים ויום ראשון - חג לנוצרים. כיצד פתרו את בעיית השבתון בבתי-ספר אלה?

הינר ש. פרטיץ:

לצערי נצטרך לסיים את הישיבה טוקדם יותר. ברצוני רק להביא לידיעת הוועדה שח"כ את ענין הוראת הערבית בבתי-הספר גריידי ניקט להעמיד על טדר-היום העבריים, ולפי בקשתו אקבע את הנועד לכן.